

Hüzün Turizmi: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkını Ziyaret Eden Yabancı Turistlerin Deneyimleri (Dark Tourism: The Experiences of Foreign Tourists Visiting the Gallipoli Peninsula Historical National Park)

Kemal BİRDİR^a, Ali DALGIÇ^a, *Ozan GÜLER^a, Yusuf KAYAALP^b

^aMersin University, Faculty of Tourism, Çiftlikköy Campus, Mersin/ Turkey.

^bÇanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Tourism, Çanakkale/Turkey.

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 30.08.2015

Kabul Tarihi: 18.11.2015

Anahtar Kelimeler

Hüzün turizmi
Gelibolu Tarihi Milli Parkı
Turist deneyimleri
Çanakkale

Key Words

Dark tourism
Gallipoli Historical National Park
Tourist experience
Çanakkale

Özet

Her turizm destinasyonu kendisini diğerlerinden ayırt eden bir dizi çekiciliğe sahiptir. Bu anlamda tarihi çekicilik unsurları bakımından zengin bir mirasa sahip olan Çanakkale dünya çapında iyi bilinen bir hüzün turizmi destinasyonudur. Bu anlamda bir açık hava savaş müzesi olarak da adlandırılan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı gerek ulusal gerekse uluslararası anlamda büyük bir öneme ve değere sahiptir. Bu nedenle Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden turistlerin deneyimlerinin araştırılması gerek turizm profesyonelleri, turizme yön veren özel ve kamu kurumları için ve turizm akademisyenleri için önemli bilgiler ortaya koyacaktır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden 39 yabancı turistten yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanan veriler analiz edilmiştir. Nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yoluyla elde edilen bulgulardan, ziyaretçilerin Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın iyi korunmuş, 1915'li yılların ruhunu çok iyi yansıtan ve eğitici bir hüzün turizmi destinasyonu olarak algıladıkları; bununla birlikte bazı altyapı, üstyapı ve çevresel konular ile ilgili bazı eksiklikler ve sorunların altı çizilmiştir. Şehitlikleri, mezarlıkları ve anıtları gezerken geçmişe dönen, hüzünlenen ve huzur bulan turistler, turizm sayesinde geçmişte yaşanan savaşlardan ders alınabileceğini ve dünya barışına katkıda bulunulabileceğini ifade etmişlerdir.

Abstract

Every tourism destination has a series of attractiveness that distinguish itself from the others. In this context, Çanakkale that is rich in historical attractiveness is a globally well-known dark tourism destination. Gallipoli Peninsula Historical National Park, so-called "authentic open air-museum" has a great importance and value within the national and international scope. Therefore, investigating the dark tourism experiences of tourists visiting Gallipoli Peninsula Historical National Park, could come up with instructive results both for tourism professionals, private and public institutions shaping the tourism industry and tourism academicians. In order for achieving this goal, data collected from 39 foreign tourists visited Gallipoli Peninsula Historical National Park through structured interview form have been analyzed. Through the descriptive analysis technique under the qualitative data analysis method it has been understood that the participants have perceived the Gallipoli Peninsula Historical National Park as a well-preserved, well-reflecting the spirit of the 1915s and an instructional dark tourism destination; however, some deficiencies and challenges regarding infrastructural, superstructural and environmental issues have been bookmarked. Tourists, putting the clock back, feel sorrowful and peaceful while visiting cemeteries, graveyards and monuments claim that necessary lessons could be taken from the wars in the past and could be contributed to the world peace thanks to the tourism.

*Sorumlu Yazar

kemalbirdir@mersin.edu.tr (K. Birdir), alidalgic@mersin.edu.tr (A. Dalgıç), ozanguler@mersin.edu.tr (O. Güler),

GİRİŞ

Geçmişte yaşanan savaşlar, doğal afetler, soykırımlar ve toplu ölümler gibi olayların insanlarda derin izler bırakması sonucunda, bu olayların meydana geldiği yerleri ziyaret etme ve yaşanan olayları tekrardan hissedebilme arzusu, insanları seyahate yönlendiren motivasyonlardan birisi olmuştur (Varol, 2015: 148). İnsanlar bu seyahatleri, tarihin sayfalarında gezinmek, kazanılan başarılarından zevk almak, gurur duymak, yaşanan acıları ve üzüntüleri tekrardan hatırlamak ve anmak gibi duygularla gerçekleştirmektedirler (Kozak ve Bahçe, 2012: 154). Orta çağda Romalılar tarafından düzenlenen gladyatör oyun alanlarına yapılan yolculuklar bu seyahatlere verilebilecek ilk örneklerden birisidir (Stone ve Sharpley, 2008: 574). Ancak bu seyahatlerin kavramsallaştırılması 1990'lı yıllara dayanmaktadır (Bowman ve Pezzulo, 2010: 188). Genel olarak Türkçe alanyazında ölüm turizmi, keder turizmi ya da hüznün turizmi olarak kavramsallaştırılan bu seyahatler kültür turizmi türlerinden birisi olarak görülmektedir (Bittner, 2011:156; Albayrak, 2013:68). Hüznün turizmi, geçmişte meydana gelen ölüm ya da üzüntü yaratan olayların yaşandığı yere ilgi, merak, ölen kişilere verilen değer, yıkım alanına verilen değer gibi durumlar sonucunda ortaya çıkan motivasyonlarla gerçekleştirilen seyahatlerden kaynaklı bir turizm faaliyeti olarak ifade edilebilir (Albayrak, 2013: 68).

Hüznün turizmi, yerli ve yabancı alanyazında farklı isimlerle kavramsallaştırılmıştır. Bu kavramsallaştırmadaki farklılıkların çıkış noktası hissedilen duyguların farklılığı olabilir. Örneğin bir turist için ziyaret edilen bir nokta derin bir hüznü çağrıştıran bir başka turist için gurur duyma ya da nefret etme gibi hisleri çağrıştıran olabilir. Dolayısıyla burada anahtar nokta ziyaret edilen alanda geçmiş zamanda tarihi, toplumsal, politik ya da çevresel bağlamda kara bir olayın yaşanmış olmasıdır. Bu nedenle ziyaret edilen bölgelerin niteliğinin farklı kavramsallaştırmalara yol açtığı söylenebilir. Bu çalışmada "hüznün turizmi" kavramının tercih edilmesinin sebebi Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın gerek türk gerekse yabancı ziyaretçiler gözündeki niteliğidir. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın bölgede yaşanan 10'a yakın millet için de hüznün yaratan ortak bir alan olduğu söylenebilir. MacCannel (1976), "The tourist: A new theory of the leisure class" adlı kitabında bu tür seyahatleri "olumsuz gezi" (negative sightseeing) olarak; Rojek (1993) ise "Ways of escape: Modern transformations in leisure and travel" adlı kitabında "Kara Nokta turizmi" (Black Spots tourism) olarak tarif etmiştir. Sonraki yıllarda ise Seaton (1996) "thanatourism"; Foley ve Lennon (1996) "dark tourism"; Lippard (1999) "tragic tourism"; Blom (2000) "morbid tourism" ve O'Neill (2002) "grief tourism" olarak adlandırmışlardır. Yerli literatür incelendiğinde ise, Kaya (2006) "ölüm turizmi", Alaeddinoğlu ve Aliğaoğlu (2007) "keder turizmi", Kozak ve Bahçe (2012) ve Albayrak (2013) "dark turizm", Yıldız, Yıldız ve Aytemiz (2015) "kara turizm", Kılıç, Kurnaz ve Sop (2011), Kılıç ve Akyurt (2011), Kurnaz, Çeken ve Kılıç (2013) ise çalışmalarında "hüznün turizmi" kavramlarını kullanmışlardır. Bu

kavramlara ek olarak, Doğaner (2006) "savaş turizmi" ve Aliğaoğlu (2008) "savaş alanları turizmi" kavramlarını kullanmayı uygun görmüştür.

Hüznün turizmi açısından dünya genelinde bir çok alan, yapı, gerçek mezarlık, simgesel mezarlık ve savaş anıtları gibi önemli çekicilik unsurları mevcuttur (Stone, 2006: 145). Bu yerlere, savaş alanları (Gelibolu), ölüm kampları (Auschwitz Toplama Kampı), soykırım alanları (Kamboçya Ölüm Tarlası), ünlülerin ölüm yerleri (Amerikalı sinema oyuncusu James Dean'ın 24 yaşındayken araba kazasında öldüğü yer), cinayet alanları (2002 yılında Soham/İngiltere'de 10 yaşındaki 2 kızın cinayete kurban gittiği yer), ölüm ya da ölümlerin gerçekleştirildiği silahları içeren müzeler (Leeds'te bulunan Kraliyet Askeri Müzesi) örnek teşkil edebilir (Stone, 2006:145-146).

Yukarıdaki örneklere ek olarak Alcatraz hapisanesi (Strange ve Kempa, 2003); Pearl Harbor Koyu (Smith, 2002); Prenses Diana'nın mezarının bulunduğu Althord Evi Müzesi (Blom, 2000); Kore'de bulunan 3 Nisan Barış Parkı (Kang, Scott, Lee ve Ballantyne, 2012) ve Holokost Anı Müzesi (Lennon ve Foley, 1999) örnekleri verilebilir. En çok ziyaret edilen hüznün turizmi alanları; 11 Eylül saldırılarında ikiz kulelerin yıkıldığı alan "Ground Zero (New York/USA)", 1941 yılında 2. Dünya Savaşı sırasında Japonya'nın saldırdığı koy "Pearl Harbor (Hawaii/USA)", Nazilerin toplama kampı "Auschwitz (Krakow/Polonya)", MS 79 yılında Vezüv yanardağının patlaması sonucu taşlaşmış insanlar şehri olarak anılan "Pompeii (İtalya)", 1. ve 2. Dünya Savaş'ları, Kore, Vietnam ve Körfez Savaş'ında ölenlerin anısında Amerika'da yapılan "Arlington Ulusal Mezarlığı (Pennsylvania/USA)", Doğu Almanya vatandaşlarının Batı Almanya'ya kaçışlarını önlemek için yapılan "Berlin Duvarı (Almanya)", çeşitli hastalıklardan ölenlerin yer altı mezarlıklarına gömüldüğü yer "Paris Yeraltı Mezarlığı (Paris/Fransa)", Almanya'daki Yahudi soykırımının simge isimlerinden biri olan Anne Frank anısına yapılmış "Anne Frank Müzesi (Amsterdam/Hollanda)", 2. Dünya Savaş'ından sonra ölüm köprüsü olarak bilinen ve Kwai nehri üzerinde bulunan "Kwai Nehri Köprüsü (Kanchanaburi/Tayland)" ve Japonya'nın Hiroshima şehrine atılan atom bombası sonucundan bir çok kişinin öldüğü ya da sakat kaldığı alan (Hiroshima/Japonya) olarak sıralanabilir (Dark Tourism, 2015).

Yukarıda verilen örneklerin bulunduğu ülkeler gibi Türkiye toprakları da, onlarca farklı toplumun, milletin ve devletin yaşanmışlıklarına tanıklık etmiş yaşayan bir bilgedir. Dünyanın en bereketli topraklarından birisi olarak bilinen Anadolu coğrafyasında günümüze kadar yaşayan toplumlar (Hattiler, Hurriler, Hititler, Asurlular, Urartular, Frigler, Lidyalılar, Karyalılar, Likyalılar, Yunan kolonileri, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye Cumhuriyeti) bağımsızlığını ilan etme, hakimiyet kurma, dini ve politik sebepler gibi nedenlerle savaşmışlar ve bunun sonucunda ölümler yaşanmıştır (Subaşı, 2015: 519). Ayrıca binlerce yıllık süreçte yaşanan doğal afetler, hastalıklar ve kıtlıklar da birçok bölgenin yok olmasına ve insanların ölmesine neden olmuştur. Örneğin 1032/1033

yıllarında Anadolu'da ve 1078 yılında İstanbul'da yaşanan kitlik olayı sonucu binlerce insan ölmüş, aynı tabut içerisinde 5-6 kişi bir arada gömülmüş ve insanlar yiyecek yokluğundan çocuklarını ve hanımlarını satmak zorunda kalmıştır (Subaşı, 2015: 519).

Türkiye'de yer alan hüzün turizmi alanlarına Sinop Cezaevi, Çanakkale Muharebe Alanı, 17 Ağustos Deprem'inin geçtiği alan, Dolmabahçe (Kozak ve Bahçe, 2012: 155), Başkomutan Tarihi Milli Parkı, Anıtkabir, Ulucanlar Cezaevi ve Iğdır Soykırım Anıt Müzesi örnek olarak verilebilir (Varol, 2015). Verilen örneklerden de anlaşıldığı üzere savaş alanları hüzün turizmi açısından büyük önem teşkil etmektedir. Savaş alanlarını korumanın en etkili biçimi ise milli parklardır. Milli parklar hem fiziki çevre hem de kültürel çevre açısından farklılık gösterirler. Aynı zamanda milli parklar insanların duygusal, kültürel ve fiziki yenilenme alanlarıdır (Aliğağoğlu, 2008: 89).

Türkiye en fazla ziyaret edilen savaş alanı Çanakkale ili sınırlarında yer alan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkıdır (Topsakal ve Ekici, 2014, 328). 1973 yılında Milli Park ilan edilen bu alan, 33.490 hektarlık yüzölçümüne sahiptir. Birinci Dünya Savaşı sırasında İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında meydana gelen en büyük savaşlardan biri Çanakkale Savaşıdır. Bu savaş sonrasında 250.000'i aşan Türk askeri ve yine 250.000'i aşkın İngiliz, Fransız, Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerinin öldüğü anlaşılan bu alanda, 56 yerli anıt ve şehitlik, 35 yabancı mezar ve anıt bulunmaktadır (Şekil11, Canakkale Kültür Turizm, 2015). Bu araştırma kapsamında, büyük bir tarihsel öneme ve zengin bir hüzün turizmi çekiciliğine sahip olan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden yabancı turistlerin hüzün turizmi deneyimleri araştırılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği yoluyla 39 yabancı turistten elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş ve ortaya çıkan bulgular yorumlanarak, teorisyenlere ve uygulayıcılara yönelik çıktılar ortaya koyulmuştur.

ALANYAZIN TARAMASI

Seaton (1996), ziyaretçilerin 5 temel amaç çerçevesinde hüzün turizmi deneyimlerini yaşadıklarını ifade etmiştir. Hüzün turizmi tipolojileri olarak da adlandırılan bu 5 seyahat türü;

- Ölüm anını seyretmek için yapılan seyahatler (Günümüzde bu durum artık çok az sayıda ülkede gerçekleşmektedir)
- Bireysel ve toplu ölümlerin oluş zamanından sonraki dönemlerde yapılan seyahatler
- Sembolik kalıntıları görmek için yapılan seyahatler
- Ölülerin gömüldüğü alanları ve sembolik anıtları görmek için yapılan seyahatler
- Temsili ölüm alanlarını görmek için yapılan seyahatler, şeklindedir.

Şekil 1. Çanakkale şehitlik ve anıtlar gezi haritası

Kaynak: <http://gytmp.milliparklar.gov.tr>

Foley ve Lennon (1996), yapmış oldukları çalışmada J.F.Kennedy'nin uğradığı suikastı hüzün turizmi ile ilişkilendirmiştir. Bu tür suikastların hüzün turizmi açısından çekicilik yarattığını belirten yazarlar, olayın geniş kitlelere ulaşmasında ve alana ziyaretlerin popüler bir hale gelmesinde medyanın önemli bir rol oynadığını vurgulamışlardır. Lennon ve Foley çalışmalarında (1999), Nazilerin 6 milyon Yahudi'yi öldürmesi olayının anımsatılması amacıyla Washington/Amerika'da açılan Holokost Anı Müzesi'nin hüzün turizmi için önemli bir çekicilik unsuru olduğunu ifade etmişlerdir. Yazarlar müzede 5.000'den fazla eser (fotoğraflar, üniformalar, mektuplar vb.) olduğunu ve ziyaretçilerin bu eserleri görme amacıyla ziyaretlerini gerçekleştirdiklerini belirtmiştir.

Hüzün turizmini "morbid tourism" (ölüm turizmi) olarak adlandıran Blom (2000), ölmüş ünlü insanların mezarlarını ölüm turizmi bağlamında ele alarak, Prenses Diana'nın mezarının bulunduğu Althord Evi Müzesi'ni, Elvis Presley'in Graceland'ta ve Jim Morrison'un Paris'te bulunan mezarlarını örneklemiştir ve hüzün turizminin ticari etkilerine ilişkin örnekler vermiştir. Hüzün turizmi açısından alanyazına farklılık kazandıran diğer önemli yazarlardan birisinin de Stone (2006) olduğunu söylemek mümkündür. Stone (2006), hüzün turizmi alanlarını özelliklerine göre sınıflandırmıştır. Yazarın bu çerçevede alanları "darkest-darker-dark-light-lighter-lightest" olarak, yani ölüm ve acıyla doğrudan ve dolaylı alakalı olarak en üzüntü verici olandan en az üzüntü verici olana göre sınıflandırdığı görülmektedir. Stone'un (2006) sınıflandırmalarına kısa bir göz atmak destinasyonların hüzün turizmi çekiciliklerinin anlaşılabilmesi açısından faydalı olacaktır. Yazar, ölüm ve acıyla en az alakalı olan yerleri "lightest" olarak nitelendirmiş, bu yerlerin daha çok eğlence odaklı olduğu ve

turizm altyapısının iyi geliştiği bölgeler olduğunu belirtmiştir. Yazar, eğlence fabrikaları (Dark Fun Factories) olarak adlandırılan bu yerlere örnek olarak Romanya’da bulunan Drakula Parkı’nı vermiştir. “Lighter” olarak nitelendirilen destinasyonlar ise sergi ve müzelere (Dark Exhibitions) ev sahipliği yapan hüzün turizmi destinasyonlarıdır. Bu yerlere örnek olarak 11 Eylül saldırılarına ilişkin resim ve eserlerin sergilendiği “Smithsonian Müzesi” verilmiştir. Stone (2006) zindanlar ya da hapisanelere ev sahipliği yapan hüzün turizmi destinasyonlarını “light” destinasyonlar olarak nitelendirmiş ve örnek olarak bazı adalet-yargı galerileri ve Nelson Mandela’nın Robben Adası’nda yattığı hapisaneyi sunmuştur. Mezarlıklar, türbeler ve tapınaklar (Dark Resting Places-Dark Shrines) “dark” çekicilikler olarak belirtilirken, savaş alanları “darker” (Dark Conflict Sites), soykırım alanları ise (Kamboçya ve Kosova) “darkest” hüzün turizmi çekicilikleri olarak belirtilmiştir. Stone (2006) “dark ve darkest” sınıftaki hüzün turizmi destinasyonlarının, öğretici ve eğitici rollerinin güçlü olduğunu buna karşın turizm altyapılarının fazla gelişmediğini ifade etmektedir.

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı’nı ziyaret eden turistler üzerine bir araştırma gerçekleştiren Kaya (2006) turistlerin “bölgenin kendileri için sembolik bir anlamının olması”, “bölgenin tarihi geçmişini öğrenme isteği” ve “bölgeye duyulan merak” motivasyonları ile bölgeyi ziyaret ettiklerini ortaya koymuştur. Aynı örneklem üzerinde benzer amaçlı bir araştırma gerçekleştiren Kurnaz, Çeken ve Kılıç (2013), bireylerin Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı’nı ziyaret motivasyonlarının öncelikle kişisel merak ve ilgi motivasyonlarından kaynaklandığını bulgulamışlardır. Bigley, Lee, Chon ve Yoon (2010) benzer bir araştırmayı Güney Kore ve Kuzey Kore arasında bulunan askerden arındırılmış bölgeyi ziyaret edenlerin üzerinde gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak, Güney ve Kuzey Kore arasındaki bölünme gerçekliğini deneyimlemek, askerden arındırılmış bölgeyi merak etmek, bu bölgenin tarihsel bir yer olması, Kuzey Kore’yi görmek, Kuzey ve Güney Kore’nin tarihini öğrenmek, özgürlüğün ve barışın önemini hissetmek gibi amaçlarla bölgeye ziyaretlerin gerçekleştirildiği bulgulanmıştır. Niemela (2010), Budapeşte Terör Evi Müzesi’ni ziyaret eden turistler üzerinde yapmış olduğu araştırmasında, turistlerin temel motivasyonlarının; Naziler ve yerel halk hakkında bilgi edinmek, Macaristan’ın 2. Dünya Savaşı’ndaki rolü hakkında bilgi edinmek, bölgenin geçmişi hakkında bilgi edinmek ve ölenlere saygılarını ifade etmek olduğu bulgulanmıştır. Kılıç, Kurnaz ve Sop (2011) çalışmalarında Çanakkale’ye ait çekicilik faktörlerinin yerli turistlerin destinasyon seçimine etkisini araştırmışlar ve Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkının Çanakkale için en önemli çekim unsuru olduğunu ortaya koymuşlardır. Kılıç ve Akyurt (2011) destinasyon imajı oluşturmada hüzün turizminin önemine değindikleri çalışmalarında, Başkomutan Tarihi Milli Parkı’nın Afyonkarahisar’ın imajı açısından önem teşkil ettiğini ve şehrin termal turizm potansiyeline ek olarak hüzün turizmi potansiyeline de sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Kang, Scott, Lee ve Ballantyne (2012), hüzün turizm alanlarını ziyaret etmenin faydaları konulu araştırmalarında

öğrenme ve yükümlülük motivasyonu ile ziyaret gerçekleştiren turistlerin seyahat sonucunda öğrenme ve duyguların açığa çıkması deneyimlerine ulaştıklarını belirtmiştir. Yazarlar ayrıca hüzün turizmi bölgesinin çevresel özelliklerinin, turistlerin deneyimleri ile olumlu ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu bulgulanmıştır. Bittner (2011) Hırvatistan’ın Zagreb şehrinde 10 kişi görüşerek yapmış olduğu araştırmada, hüzün turizmi ziyaretçilerinin kültürel motivasyonla seyahat ettiklerini ve seyahat sonrasında olumlu kültürel deneyim yaşadıklarını bulguyan yazar buna karşın Zagreb’deki hüzün turizmi çekiciliklerinin turistlerin bölgeyi ziyaret etmelerindeki birincil motivasyon unsuru olmadığını, ziyaretçiler tarafından gelmişken görülebilecek yerlerden birisi olarak görüldüğünü belirtmiştir. Miles (2014) Birleşik Krallıkta (İngiltere) bulunan dört savaş alanının her birinden 50 kişi olmak suretiyle 200 kişi üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan savaş alanı bölgesiyle ilgili olarak, üç farklı kelime grubu için deneyimlerini en iyi şekilde yansıtan birer tane kelime söylenmesi istenmiştir. Duyuşsal sınıflandırmada yer alan kelimeler arasında “üzücü, korkunç, dokunaklı, anımsatıcı, ürkütücü” sıfatları, betimleyici sınıflandırmada yer alan kelimeler arasında “tarihi, mükemmel, iyi, gerçekçi” sıfatları ve olumlu düşünce sınıflandırmasında yer alan kelimeler arasında huzurlu, ilgi çekici, dokunaklı, aydınlatıcı gibi sıfatların en sık tekrar edilenler olduğu ortaya koyulmuştur. Chang (2014), yapmış olduğu çalışmada hüzün turizmine katılanların ve çevresel tutumlarının deneyimlerine etkisini araştırmıştır. Sonuç olarak 2009 yılında Tayvan’da meydana gelen tayfun sonucunda yok olan Hsialin Köy’ünü ziyaret eden turistlerin hüzün turizmi motivasyonlarının, sosyal, öğrenme, ve psikolojik yararlar elde etme üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu ve en büyük getirinin psikolojik (empati kurma ve duygusal yakınlık sağlama) yararlar sağlama noktasında gerçekleştiği bulgulanmıştır. Yazar, ayrıca Kang ve diğerleri (2012) gibi hüzün turizmi bölgesine yönelik olumlu çevresel algının, turistlerin olumlu deneyimleri üzerinde etkili olduğunu bulgulanmıştır.

YÖNTEM

Amaç

Geleneksel işletme-müşteri ilişkisi ile destinasyon-turist ilişkisinin tüketici davranışları kapsamında birbirine oldukça benzer olduğu söylenebilir. Destinasyonlar da tıpkı işletmeler gibi hedef kitlelere yönelik bir dizi mal ve hizmet (çekicilik) sunar, tüketicilerden bunlara ilgi göstermesini ya da satın almasını bekler. Aynı şekilde turistler de tıpkı bir işletmeden aldığı üründen bir beklenti içerisinde olan müşteriler gibi turizm destinasyonlarının bireysel beklentilerini karşılamasını beklerler. İki ilişki arasında söz edilebilecek en belirgin fark ise işletmelerin tüketici ihtiyaç ve isteklerini dikkate alarak ürün üretmesiyle destinasyonların ortaya koydukları ürünlerin, beşeri etkenlerin yanı sıra doğal süreçlerin etkisiyle kendiliğinden de ortaya çıkmış olabilemesidir. Ancak bu durum, tüketicilerin algı, tutum ve davranışlarının incelenmesi ve öğrenilmesinin gerekliliği açısından bir fark yaratmamaktadır. Tüketici davranışlarının öğrenilmesi; tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılama, tüketicilerin pazarlama stratejilerine gösterebilecekleri tepkileri önceden

kestirebilme, gerçekleştirilen pazarlama çalışmalarının sonuçlarını değerlendirme ve arzulanan sonuçları elde etme (tüketici memnuniyeti) açısından oldukça önemlidir (Odabaşı ve Barış, 2015:17).

Tıpkı turizm endüstrisinde yer alan işletmeler gibi destinasyonlar da kendilerini potansiyel turistler açısından çekici hale getiren kaynakları korumadıkları ya da geliştirmedikleri takdirde rekabetin yoğun bir biçimde arttığı turizm pazarında arzuladıkları seviyeleri yakalamakta zorlanacaktır (Özdemir, 2014, 1-2). Bu bakış açılarından hareketle, bu araştırma ile Çanakkale'nin gerek yerli gerekse yabancı ziyaretçiler açısından en önemli çekim unsuru olan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden yabancı turistlerin hüzün turizmi deneyimlerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle, turistlerin yaşadığı olumlu ve olumsuz deneyimler ortaya koyularak, özel ve kamu turizm planlayıcıları, destinasyon pazarlamacıları ve turizm işletmeleri için faydalı bilgiler ve Çanakkale'nin hüzün turizm potansiyelini geliştirmesine katkı sağlayacak öneriler üretilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çanakkale'yi ziyaret eden yerli ve yabancı turistler oluştururken araştırmanın örnekleme Çanakkale'yi ziyaret eden yabancı turistlerden oluşmaktadır. Her yıl 18 Mart Çanakkale Kara Savaşları ve 24 Nisan Deniz Savaşları törenlerinin gerçekleştirildiği Çanakkale'de turist sayılarının istatistiklerinin tutulması konusunda bazı sorunlar bulunmaktadır. Eceabat ilçesindeki ve Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'ndaki şehitlik ve abideleri ziyaret eden kişilerin sayıları turnike sisteminin olmaması sebebiyle tam olarak bilinmemektedir (Çanakkale Kültür Turizm, 2015). Buna karşın 2013 yılı sonunda yerli ve yabancı turist olarak yaklaşık 1.5-2 milyon insanın bölgeyi ziyaret ettiği tahmin edilmektedir (Gallipoli 1915, 2015).

2014 yılı Türkiye turizm istatistikleri, milliyetlerine göre Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistler açısından incelendiğinde, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nda en fazla tarihi mirasa sahip olan üç ülkenin (Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada) toplam 423 bin 779 vatandaşının Türkiye ziyareti gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu turistlerin çok büyük bir kısmının Gelibolu'yu ziyaret etmiş olduğu, hatta Türkiye'ye gerçekleştirdikleri ziyaretlerde Gelibolu Tarihi Milli Park'ının birincil ziyaret motivasyonu olduğu bilinmektedir. Buna ek olarak bölgede mezarlık ve anıtlara sahip olan Alman, İngiliz ve Fransız vatandaşlarının da gerçekleştirdikleri seyahatler ve son yıllarda artan sayıda Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Çin, Singapur, Romanya ve İtalya gibi ülke vatandaşlarının da ziyaretleri düşünüldüğünde, Gelibolu Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden yabancı turistlerin 600 bini aştığı rahatlıkla söylenebilir (Tursab, 2015; Çanakkale Kültür Turizm, 2015).

Araştırmanın örnekleme yöntemi olarak olasılık temelli olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında ise başvuru amaçlı örnekleme yöntemleri ölçüt-(kota) örnekleme (tur rehberi eşliğinde Gelibolu Tarihi Milli Parkı'nı gezen yabancı turistler) ve kolay ulaşılabilir durum

örnekleme (şehir merkezi otellerinde konaklayan tursitler) yöntemleri olarak belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda, verilerin derinliği ve zenginliği içinde değerlendirilebilmesi amaçlı örnekleme yöntemini nitel araştırmalar için oldukça uygun yapan bir nedendir. Çünkü amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen kişilerle derinlemesine çalışılmasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011:135).

Veri Toplama Aracı ve Analiz Yöntemi

Betimsel türde tasarlanan bu araştırmada, verilerin toplanması amacıyla en uygun teknik belirlenmeye çalışılmış ve nitel araştırma yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Nitel araştırmalarda asıl amaç, araştırılan konu ile ilgili olarak okuyuculara derinlemesine betimlemeler sunabilme ve bakış açılarını ortaya koyabilecek yorumlar yapabilme imkanı vermektir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:55). Bu nedenle, araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde en sık kullanılan veri toplama yöntemlerinden birisi olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme yoluyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve tepkiler gibi somut bir biçimde gözlenemeyen olgular anlaşılmasına çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:148).

Katılımcıların betimsel özellikleri ve hüzün turizmi deneyimlerini belirlemek üzere 9 adet demografik soru ve 4 adet standartlaştırılmış açık uçlu sorudan oluşan bir görüşme formu geliştirilmiştir. Standartlaştırılmış (yapılandırılmış) açık uçlu görüşmenin güçlü yanı araştırmanın başkaları tarafından tekrar edilme olasılığını yükseltmesi, zayıf yanı ise görüşmeye tanınan esnekliği azaltması, ve görüşme formunun hazırlanması sırasında öngörülmeyen boyutların ortaya çıkarılmasını ve derinlemesine irdelenmesini mümkün kılmamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:151). Standartlaştırılmış 4 açık uçlu sorudan oluşan görüşme formunun ilk üç sorusu Bittner (2011) ve Chang'ın (2014) ve Miles'in (2014) çalışmalarından faydalanılarak geliştirilmişken, 'sosyal barışın sağlanmasında turizmin rolü' sorusu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bu sorular Tablo 1'de gösterilmiştir. Araştırmanın kapsamı yalnızca turistlerin hüzün turizmi deneyimlerini ve düşüncelerini ortaya koymaya yöneliktir.

Araştırmada veri toplama süreci 01-31 Temmuz 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çanakkale'nin merkezinde bulunan otellerde konaklayan ve otellerin aracılık ettiği tur firmalarının organize ettiği Gelibolu Şehitlik turlarına katılan yabancı turistlere tur dönüşlerinde araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılara hazırlanan görüşme formundaki sorular yöneltilmiştir. Bir aylık süreç sonunda toplam 41 katılımcıdan veri elde edilmiş buna karşın 2 görüşme formu eksik doldurulması sebebiyle veri setinden çıkartılarak 39 görüşme formu ile analize geçilmiştir. Verilerin analizi Strauss ve Corbin'in önerdiği 4 aşamalı betimsel analiz süreci ile gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:253).

Tablo 1. Yapılandırılmış görüşme formunda katılımcılara yöneltilen sorular

1. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ziyaretinizin sizde yarattığı olumlu izlenimleri paylaşır mısınız? (Could you please explain the positive aspects of your Gallipoli National Park visit?)
2. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ziyaretinizin sizde yarattığı olumsuz izlenimleri paylaşır mısınız? (Could you please explain the negative aspects of your Gallipoli National Park visit?)
3. Çanakkale ziyaretinizi 5 kelime ile özetlemenizi istesek bu kelimeler neler olurdu? (If we would like you to summarize the Canakkale visit with 5 words, what would they be?)
4. Bildiğiniz üzere bu yıl Çanakkale Savaşlarının 100. yıl dönümü. Bu bağlamda sizce turizmin sosyal barışın sağlanması anlamında oynadığı rol nedir? (As you know this year is the 100th anniversary of Çanakkale Wars. What do you think about the role of tourism in the context of social peace?)

BULGULAR

Demografik Değişkenlerin İncelenmesi

Araştırmaya katılan katılımcıların görüşme formunda yer alan açık uçlu soruları hevesli bir şekilde yanıtladığı görülürken, demografik özelliklerine yönelik soruları aynı istekle cevaplamadıkları anlaşılmıştır. Bilhassa İngiliz vatandaşlarının demografik soruları yanıtlarken, gelir durumu, eğitim durumu ve medeni durum gibi bilgileri paylaşmama eğiliminde olduğu görülmüştür. Tablo 2’deki yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların büyük kısmının İngiliz vatandaşı, evli, yüksek eğitilmiş, 50 ve üzeri yaş grubunda, 5 gün ve üzeri konaklayan, ilk kez Çanakkale’yi ziyaret eden ve Gelibolu Tarihi Milli Parkı dışında Truva Antik Kenti’ni ziyaret eden kişiler oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri (n=39)

	n		n
Cinsiyet(n=30)		Milliyet(n=38)	
Erkek	15	İngiliz	19
Kadın	15	Amerikalı	5
Medeni Durum(n=28)		İsveçli	2
Evli	22	Avustralyalı	6
Bekâr	6	Yeni Zelandalı	5
Eğitim Durumu(n=27)		Romanyalı	1
Lise	5	Konaklama Süresi(n=35)	
Lisans	12	1-4 gün	13
Yüksek Lisans/Doktora	10	5 gün ve üzeri	22
Yaş(n=30)		Ziyaret Sayısı(n=30)	
18-25	1	İlk kez	19
26-33	2	İkinci kez	9
34-41	4	Üçüncü kez ve üzeri	2
42-49	3	Ziyaret Edilen Diğer Yerler (n=37)	
50-57	10	Truva Antik Kenti	11
58 ve üzeri	10	Gökçeada	2
Yıllık Gelir(n=11)		Assos	2
50.000 \$ altı	4	Bozcaada	1
50.000 \$ üstü	7	Diğer şehirler	21

Katılımcıların Gelibolu Tarihi Milli Parkı Ziyaretine İlişkin Olumlu İzlenimler

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen “Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ziyaretinizin olumlu yönlerini açıklar mısınız?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların “Türk insanın nazik ve arkadaş canlısı olduğunu görmeleri, Atatürk’ün hayatını kaybeden ANZAK askerleri için söylemiş olduğu sözlere bakarak harika bir lider olduğunu ifade etmeleri, savaş duygusunu tüm canlılığıyla yaşabilmeleri, savaş alanının çok iyi korunduğunu görmeleri, savaş alanında bulunan anıtların, mezarların ve yapıların iyi korunduğunu görmeleri, bölgenin geçmişte savaşmış toplumlar üzerinde eğitici bir rol üstlendiğini anlamaları ve tur rehberlerinin bölge hakkında bilgili ve arkadaş canlısı olduklarını görmeleri” katılımcılar tarafından Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ziyaretlerinin olumlu yönleri olarak belirtilebilir.

İlk soruyla ilgili olarak en çok tekrarlanan olumlu düşüncelerden birisinin de Çanakkale Savaşları sayesinde ön plana çıkan Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Atatürk’ün ne kadar önemli ve büyük bir lider olduğunun katılımcılar tarafından anlaşılması olduğu görülmüştür. Katılımcılardan bir tanesi bu durumu şu şekilde özetlemiştir;

Atatürk’ün, Avustralya ve Yeni Zelanda askerleri için söylemiş olduğu söz; “Bu memleketin toprakları üzerinde kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost vatanın toprağında-sınız...” beni çok etkiledi ve halen hafızamda. Türk liderinin vizyonundan çok etkilendim ve neden halen çay içtiğimiz kafede Atatürk’ün fotoğrafının olduğunu anladım (M.L., Kadın, ABD, 58 yaş ve üzeri).

Diğer taraftan başka bir katılımcı Türk insanı hakkındaki olumlu düşüncelerini ve Milli Park’ın önemini şu sözlerle belirtmiştir;

Türk insanı hayret verici bir biçimde nazik ve arkadaş canlısıydı. Bu ziyaret savaşı tekrardan yaşamamı ve savaşı anlamamı sağladı. Harika bir yerdi (S. T., Kadın, İngiltere, 50-57 yaş).

Bu soruyla ilgili son olarak bir başka katılımcı da bölgenin eğitici rolünden şu şekilde bahsetmiştir;

Ziyaretimin en olumlu yanı, küçük oğullarımın bölgeyi gezerek küçük yaşta ölenleri görmesi, savaşan milletleri tanımış olmasıdır. Aynı zamanda savaşın çaresizliğini de öğrenmiş oldular. Ek olarak Milli park çok iyi korunmuştu (E.B., Kadın, İngiltere, 34-41 yaş).

Katılımcıların Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ziyaretine İlişkin Olumsuz İzlenimler

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen ikinci soru olan “Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ziyaretinizin olumsuz yönlerini açıklar mısınız?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, birçok katılımcının olumsuz bir durumla karşılaşmadığını belirtmesine karşın bazı katılımcılar, yönlendirme tabelalarının yetersiz olması, çevrenin kirli olması, çevre düzenlenmesinin yapılmaması, bazı otel ve işletmelerin doğallığı ve tarihi dokuyu bozmuş olması ve yolların yetersiz olması gibi durumlardan rahatsız oldukları

anlaşılmaktadır. Belirtilen rahatsızlıkların en önemlilerinden birisi olan çevre kirliliği ve çevre düzenlenmesinin yapılmamasını bir katılımcı şu şekilde dile getirmiştir;

Bazı alanlar çok pisti, her tarafta su şişeleri vardı (C. C., Kadın, ABD, 50-57 yaş).

Benzer bir durumdan rahatsız olan diğer bir katılımcı ise;

Kesinlikle çevre düzenlenmesi yapılmaz. Yapılacak yeni yapıtlar belli bir program çerçevesinde hayata geçirilmelidir. Böylelikle doğallık ve tarihi doku bozulmaz (F. B., Erkek, Romanya, 50-57 yaş).

İkinci soruyla ilgili üzerinde durulan diğer bir konu ise yönlendirme tabelalarının ve yolların yetersizliği şeklinde olmuştur. Katılımcılardan biri bu durumu şu şekilde özetlemiştir;

Bölgedeki yönlendirme tabelaları yetersizdi. Aynı şekilde yollar da. Bundan dolayı bazı yerlere ulaşım çok güç oldu ya da ulaşamadık (H. C., Kadın, Yeni Zelanda, 58 yaş ve üzeri).

Katılımcıların Çanakkale Ziyaretine İlişkin Duygusal Tepkileri

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen üçüncü soru “Çanakkale ziyaretinizi 5 kelime ile özetlemenizi istesek bunlar neler olurdu?” sorusu olmuştur. Bu sorunun çıkışı Miles’in (2014) katılımcılardan gezdikleri hüzün turizmi alanlarını sözcükler ile tanımlamalarını istediği araştırma olmuştur. Miles (2014) araştırmasında katılımcıların ifade ettikleri kelimeleri duygusal (emotional), betimleyici (descriptive) ve düşündürücü (thoughtful) olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya dahil olan kelimeler incelendiğinde duygusal ve düşündürücü sınıfa giren kelimelerin aynı zamanda birden fazla sınıfa girebileceği görülmüştür. Örneğin yazar barışçıl (peaceful) ile tarihi (historic) kelimelerini farklı sınıflamalara dahil etmiştir. Benzer şekilde üzüntü kelimesini duygusal sınıfa koyan yazar, hayal kırıklığı kelimesini düşündürücü kelimeler sınıfına koymuştur. Dolayısıyla bu tür karışıklıklara yer vermemek için kelime sınıflaması betimleyici ve duygusal kelimeler olarak ikiye ayrılmıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlar Çanakkale’nin hüzün turizmi potansiyelini ve etkisini açık bir biçimde göstermektedir. Duygusal ve betimleyici kelimelerin büyük bir kısmı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı’nı ve katılımcıların buradaki deneyimlerini anlatan kelimeler olmuştur. Buna ek olarak katılımcılar yerli halkın tutumlarını, şehrin atmosferini ve mutfak kültürünü öven kelimeler kullanmıştır. En ilginç yanıtlardan birisi de bir katılımcının şehitliklere giden yol üzerinde bulunan ayçiçeği tarlalarının dikkatini çekmesi nedeniyle Çanakkale’yi “ayçiçeği” kelimesiyle tasvir etmesi olmuştur. Marka destinasyonlar oluşturmak bu yanıtın anlaşılacağı üzere bazen oldukça küçük noktalarda saklı olabilmektedir.

Tablo 3. Çanakkale ziyaretinin katılımcılar gözünden kelimeler aracılığıyla tasviri*

Duygusal kelimeler	Betimleyici kelimeler	
Duygulandırıcı (n=5)	Samimi insanlar (n=5)	Eğlenceli
Hüzün verici (n=5)	Tarihi (n=4)	Ciddiyet
Unutulmaz (n=3)	Güzel şehir (n=3)	Hareketli
Dostane (n=3)	Enerjik (n=3)	Anıtlar
Huzur dolu (n=2)	İyi yemekler (n=3)	Ayçiçekleri
Heyecan verici	Muhteşem (n=3)	Güneş ışığı
Mutluluk verici	Anımsatıcı (n=2)	Kitle Turizmi
Rahatlatıcı	Aydınlatıcı (n=2)	Kozmopolit
Mahcup edici	Mükemmel (n=2)	Bilgi verici
Dehşet verici	Etkileyici (n=1)	Birleştirici
Vatan sevgisi	Önerilmeye değer (n=2)	Yardımsever
Tebessüm edici	Emniyetli (n=2)	Yaşayan (canlı)
Büyüleyici	Doğal	Misafirperver
	Kültürel	Olağanüstü mutfak
	Güzel	Güzel kıyı
	İlginç	Hoş

*Not: Katılımcılardan 5 kelime istenmesine karşın her katılımcı aynı sayıda kelime belirtmemiştir.

Katılımcıların Turizmin Barışı Sağlama Rolü Üzerindeki Görüşleri

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen son soru “Turizmin sosyal barışı sağlama rolü nedir?” sorusu olmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplara bakarak turizmin; toplumların farklı kültürleri tanımada, toplumların birbirleri arasındaki kültürel bağların gelişmesinde ve insanların birbirine karşı olan önyargılarının yıkılmasında önemli bir rol üstlendiği düşüncesinin oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda katılımcılardan biri turizmin rolünü şu şekilde özetlemiştir;

Turizm, toplumların birbirlerini anlamada, kültürlerini tanımada ve birbirlerine saygı duyma konusunda önem teşkil eder. Türkiye’de geçmişte yaklaşık olarak 3 yıl geçirdim. Türk insanının ne kadar cömert ve nazik olduğunu gördüm. Sularında yelkenle açıldım, dağlarına tırmandım. Aynı zamanda Kemer’de bulunan beyzbol takımlarına koçluk yapma fırsatı buldum (C. C., Kadın, ABD, 50-57 yaş).

Benzer bir şekilde diğer bir katılımcı şu sözleri belirtmiştir;

Turizm, barışın daim olması açısından önemlidir. Bu bağlamda, turizmi vites kutusundaki önemli bir dişliye benzetmek mümkün olabilir (A. C., Erkek, İngiltere, 50-57 yaş).

Turizm, farklı milletlerin birbirini anlamada aracı rol oynadığı gibi aynı milletteki insanların aralarındaki kültürel bağları kuvvetlendirmektedir. Bu durumu katılımcılardan biri şu şekilde belirtmiştir;

Gelibolu’ya 24 Yeni Zelanda’lı ile birlikte gittik. Bir sonraki yılda aynı grupta birlikte gitmeyi planlıyoruz. Turizm

sayesinde birbirimizle bağlarımız kuvvetlendi (P.F., Erkek, Yeni Zelanda, 58 yaş ve üzeri).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Teorik Çıktılar

Yabancı turistlerin hüzün turizmi deneyimlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmanın örnekleme olan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın, Seaton'ın (1996) hüzün turizmi tipolojisinden "bireysel ve toplu ölümlerin oluş zamanından sonraki dönemlerde yapılan seyahatlerin gerçekleştiği" destinasyonlar kategorisine girdiğini söylemek mümkündür. Bu kategoride yer alan turistlerin ziyaret yerlerine örnek veren Stone (2006), örnekler arasında "Savaş Alanları (Gelibolu)" ibaresini kullanmıştır. Diğer taraftan, hüzün turizm alanlarını "darkest-darker-dark-light-lighter-lightest" olarak kategorileştiren Stone'dan (2006) hareketle Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı "darker" hüzün turizmi destinasyonu sınıfına girdiği söylenebilir. Stone (2006), "darker" alanların içerisinde savaş alanlarını da belirtmiştir. Yazar aynı zamanda, "darker" alanların eğitimi rolünün yüksek ve alt yapı durumunun "light ve lightest" alanlara kıyasla daha az gelişmiş olduğunu belirtmiştir. Bazı katılımcıların altyapı ve üstyapı sorunlarına yönelik bazı düşüncelerinden hareketle Stone'un (2006) bulgusunun bu çalışmanın örnekleme ile uyduğu söylenebilir.

Araştırmanın ilk sorusunda katılımcılardan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı' ziyaretlerindeki olumlu izlenimlerini belirtmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlar incelendiğinde, katılımcılardan bazılarının gerçekleştirilen ziyaretler sayesinde Türk insanına karşı önyargılarını yıktıkları, Türk kültürü ve Türk insanı hakkında olumlu izlenimlere sahip oldukları, M. Kemal Atatürk'ün liderlik anlayışına ve vizyonuna hayran kaldıkları görülmüştür. Bu bağlamda katılımcıların öğrenme ve bilgilerini geliştirme konusunda faydalı deneyimler yaşadığı söylenebilir. Bu bulgu, Bigley ve diğerleri (2010), Bittner (2011), Kang ve diğerleri (2012) ve Chang'ın (2014) çalışmalarıyla örtüşmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusunda katılımcılardan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ziyaretlerindeki olumsuz izlenimlerini paylaşmaları istenmiştir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde ise, çevresel düzenlemelerin yetersiz bulunduğu, bazı alanların temiz olmadığı, alt ve üst yapının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Belirtilen bu durumlar ziyaretçilerin öğrenme ve sosyal deneyimleri olumsuz etki yapabilmektedir. Bu bulgu algılanan çevresel koşulların ziyaretçilerin öğrenmeleri ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu bulgulayan, Kang, Scott, Lee ve Ballantyne'nin (2012) yapmış oldukları çalışma ile örtüşmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusunda katılımcıların Çanakkale ziyaretine ilişkin duygusal tepkiler ölçülmeye çalışılmış ve katılımcı yanıtları Miles'in (2014) yapmış olduğu çalışmadan farklı olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Verilen cevaplardan hareketle katılımcıların hüzün turizmi bağlamında birçok duyguyu birarada deneyimledikleri söylenebilir. Duygusal sıfatlarda en çok tekrar edilenler arasında "duygulandırıcı" "hüzün verici" ve "unutmaz" sıfatları vardır. Betimleyici sıfatlar arasında "samimi

insanlar" "tarihi" ve "güzel şehir" gibi sıfatlar katılımcılar tarafından sıklıkla tekrar edilmiştir. Bulguların Miles'in (2014) çalışmasıyla bir takım benzerlik ve farklılıklar taşıdığı görülmektedir. Bu fark kelime sınıflamalarındaki farklı tercihlerden kaynaklandığı gibi, Miles'in (2014), turistlerden sadece hüzün turizmi bölgesi ziyareti ile ilgili kelime dağarcıklarını sormasına karşın, bu çalışmada turistlerden Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı da kapsayacak şekilde tüm Çanakkale ziyareti hakkında turistlerden kelimeler dağarcığı oluşturmalarının istenmesi olabilir. Miles'ten (2014) farklı olan bu uygulamanın nedeni ziyaretçilerin Çanakkale ziyaretlerini ifade eden kelimeler arasında hüzün turizmine atfedilen kelimelerin sıklığının ve yoğunluğunun görülmek istenmesidir. Bu amacı doğrular şekilde katılımcıların belirttikleri kelime dağarcıklarının çok büyük kısmı şehrin hüzün turizmi çekiciliklerine atfedilmiştir. Bu sonucu göz önüne alırsak, ziyaretçilerin birçoğunun hüzün turizminden beklentilerinin karşılandığı söylenebilir.

Kozak ve Bahçe'nin (2012) belirttiği üzere, insanlar bu seyahatleri, tarihin sayfalarında gezinmek, kazanılan başarılarından zevk almak ve gurur duymak, yaşanan acıları ve üzüntüleri tekrardan hatırlamak ve anmak gibi duygularla gerçekleştirilmektedir. Duygulandırıcı ve hüzün verici kelimeleriyle üzüntülerini ve acılarını tekrardan hatırladıkları, tarihi ve muhteşem kelimeleriyle tarihin sayfalarında gezindikleri, zevk aldıkları ve gurur duydukları anlamı çıkarılabilir. Diğer taraftan Bittner (2011), ziyaretçilerin hüzün turizmini kültürel deneyim yaşama motivasyonu ile yaptıklarını ve deneyimlerinin kültür birikimlerine önemli katkı yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların Çanakkale seyahatlerini özetleyen kelime dağarcıkları içerisinde yer alan "kültürel", "aydınlatici", "animsatici", "bilgi verici" ve "tarihi" sıfatları Bittner'in (2011) çalışmasıyla örtüşen bulgular ortaya koymaktadır. Ayrıca katılımcıların "samimi insanlar", "iyi yemekler", "unutmaz" ve "dostane" kelimeleri ile Türk kültüründen ve Çanakkale'den etkilendikleri ortadadır.

Son soru olarak katılımcılara turizmin barışı sağlama rolü üzerindeki görüşleri sorulmuştur. Katılımcıların yanıtları dikkate alındığında ziyaretçilerin gözünde turizmin barış için önem teşkil eden bir faaliyet olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Bu bulgu Bigley ve diğerleri'nin (2010) yapmış oldukları çalışmadaki katılımcıların hüzün turizmine katılma amaçları arasında yer alan "özgürlüğün ve barışın önemini hissetmek" bulgusuyla örtüşmektedir. Hüzün turizminin ziyaretçilerinin "savaşa karşı olma" duygularını arttırdığı söylemek mümkün olabilir. Katılımcıların bu araştırmaya verdikleri yanıtlardan Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı ziyaretlerinin Çanakkale ziyaret motivasyonları açısından öncelikli olduğu görülmektedir. Bu bulgu Kılıç ve Akyurt'un (2011) çalışmalarında ortaya koydukları Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın Çanakkale için en önemli çekim unsuru olması bulgusuyla örtüşürken, Bittner'in (2011) Hırvatistan'ın Zagreb şehrindeki hüzün turizmi destinasyonlarını ziyaret eden ziyaretçilerin hüzün turizmi bölgesinin tek başına çekicilik yaratmadığı ve kişilerin 'gelmişken görülmeli' düşüncesinde olduklarını ortaya koyan bulgusu ile ters düşmektedir. Unutulmamalı ki

yaşanmışlıkların tarih sayfasındaki ve kişilerin dünyasındaki yerinin büyüklüğü ve önemi ziyaretçilerin motivasyonlarını etkileyen önemli unsurlardan birisidir.

Uygulayıcılara Yönelik Çıktılar

Bu araştırmanın teorisyenlere yönelik çıktıları olduğu gibi uygulayıcılara yönelik de biri dizi çıktıları mevcuttur. Turistlerin algılarının ölçülmesi, destinasyon markası oluşturma ve geliştirme çabalarına nereden başlanacağını gösteren ve bu nedenle de pazarlama çalışmalarının temelini oluşturan bir çabadır (Özdemir, 2014, 1-2). Yabancı turistlerden elde edilen bulgular hem turizm profesyonelleri hem de turizme yön veren özel ve kamu kurumları için faydalı bilgiler ortaya koymaktadır.

Kamu kurumları ve turizm işletmelerine düşen en önemli görevlerin; çevresel düzenlemelerin yapılması, yönlendirme tabelalarının farklı dillerde ve daha fazla sayıda yere yerleştirilmesi, çevrenin temiz tutulması, doğal çevrenin korunması ve doğal yapıyı bozacak yapılara müsaade edilmemesi gibi çevresel tedbirlerin alınması olduğu söylenebilir. Çevresel sorunlara dikkat çeken bazı ziyaretçilerin yorumları dikkate alınmalıdır. Çünkü katılımcıların çevresel algıları hüzün turizmi deneyimleri üzerinde etkili bir unsurdur. Bir turistın şehitlik yol güzergâhında bulunan ayçiçeği tarlalarından etkilenecek şehri tasvir eden kelimeler arasında “ayçiçeği” kelimesini kullanması oldukça değerli ve dikkat çekici bir bulgudur. Bu tarım arazilerinin gelecekte yapılaşma yüzünden yok olması belki de hiç bilinmeyen ancak turistler açısından değer atfedilen bir çekiciliğin kaybedilmesi anlamına gelebilecektir.

Çanakkale gerek yurtiçi gerekse yurtdışında yüksek bilinirliğe sahip bir hüzün turizmi destinasyonudur. Buna karşın destinasyon markası oluşturma ve pazarlama çabaları anlamında yapılabilecek yenilikler mevcuttur. Araştırmaya katılan yabancı turistlerin Mustafa Kemal Atatürk'ün ANZAK askerleri için söyledikleri sözden çok etkilendikleri görülmektedir. Bu sözler Çanakkale'de yalnızca ANZAK Koyu'nda yer almaktadır. Dolayısıyla bu sözü şehrin başka yerlerinde tanıtmak, Kilitbahir veya Eceabat feribot iskelelerinin olduğu tepeye bu yazının yazılmasını sağlamak ve yurtdışı turizm fuarlarında insanların psikolojik deneyim taleplerini uyandırabilecek bu sözlere yer vermek pazarlama çabaları anlamında fayda sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Alaeddinoğlu, F. ve Aliğaoglu, A. (2007). Savaş alanları turizmine tipik bir örnek: Büyük Taarruz ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 215-225.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara. Detay Yayıncılık.
- Aliğaoglu, A. (2008). Savaş alanları turizmi için tipik bir yer: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı. *Milli Folklor*, 20(78), 88-104.
- Bigley, J. D., Lee, C. K., Chon, J. ve Yoon, Y. (2010).

Motivations for war-related tourism: A case of DMZ visitors in Korea. *Tourism Geographies*, 12(3), 371-394.

- Bittner, M. (2011). Dark tourism “–evaluation of visitors experience after visiting thanatological tourist attractions. *Turizam*. 15(4), 148-158.
- Bowman, M. S. ve Pezzullo, P. C. (2009). What's so 'dark' about 'dark tourism'? : Death, tours, and performance. *Tourist Studies*, 9(3), 187-202.
- Blom, T. (2000). Morbid tourism-a postmodern market niche with an example from Althorp. *Norsk Geografisk Tidsskrift*, 54(1), 29-36.
- Chang, T. Y. (2014). Dark tourism the effects of motivation and environmental attitudes on the benefits of experience. *Revista internacional de sociología*, 72(2), 69-86.
- Doğaner, S. (2006). Savaş ve Turizm: Troya ve Gelibolu savaş alanları. *Türk Coğrafya Dergisi*, (46).
- Foley, M. ve Lennon, J. J. (1996). JFK and dark tourism: A fascination with assassination. *International Journal of Heritage Studies*, 2(4), 198-211.
- Kang, E. J., Scott, N., Lee, T. J. ve Ballantyne, R. (2012). Benefits of visiting a 'dark tourism' site: The case of the Jeju April 3rd Peace Park, Korea. *Tourism Management*, 33(2), 257-265.
- Kaya, O. (2006). Ölüm turizmi: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret eden turistlerin ziyaret motivasyonlarını anlamaya yönelik bir araştırma ve sonuçları. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kılıç, B. ve Akyurt, H. (2011). Destinasyon imajı oluşturmada hüzün turizmi: Afyonkarahisar ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(1), 209-232.
- Kılıç, B., Kurnaz, H. A. ve Sop, S. A. (2011). Çekici faktörlerin destinasyon seçimine etkisinin belirlenmesi ve hüzün turizmi ilişkisi. *12. Ulusal Turizm Kongresi*. 30 Kasım-4 Aralık 2011, Akçakoca/Düzce. 362-370.
- Kozak, A.M. ve Bahçe, S.A. (2012). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara. Detay Yayıncılık.
- Kurnaz, H. A., Çeken, H. ve Kılıç, B. (2013). Hüzün turizmi katılımcılarının seyahat motivasyonlarının belirlenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 5(2), 57-73.
- Lennon, J. J., & Foley, M. (1999). Interpretation of the unimaginable: the US Holocaust Memorial Museum, Washington, DC, and “dark tourism”. *Journal of Travel Research*, 38(1), 46-50.
- Lippard, L. R. (1999). *On the beaten track: Tourism, art and place (Vol. 4)*. New York: New Press.
- MacCannell, D. (1976). *The tourist: A new theory of the leisure class*. Univ of California Press.
- Miles, S. (2014). Battlefield sites as dark tourism attractions: An analysis of experience. *Journal of Heritage Tourism*,

- 9(2), 134-147.
- Niemelä, T. (2010). Motivation factors in dark tourism: Case: House of Terror. Bachelor's Thesis in Nature and Soft Adventure Tourism. Lahti University of Applied Sciences.
- O'Neill, S. (2002). Soham pleads with trippers to stay away, DailyTelegraph.<http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=/news/2002/08/26/nfen26.xml&sSheet=/portal/2002/08/26/ixport.html>.
- Odabaşı, Y. ve Barış, G. (2015). *Tüketici Davranışı*. İstanbul. MediaCat Kitapları.
- Özdemir, G. (2014). *Destinasyon Yönetimi ve Pazarlaması*. Ankara. Detay Yayıncılık.
- Rojek, C. (1993). *Ways of escape: Modern transformations in leisure and travel*. Macmillan Press Ltd..
- Seaton, A. V. (1996). Guided by the dark: From thanatopsis to thanatourism. *International Journal of Heritage Studies*, 2(4), 234-244.
- Stone Dr, P. (2006). A dark tourism spectrum: Towards a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions. *Tourism: An Interdisciplinary International Journal*, 54(2), 145-160.
- Stone, P. ve Sharpley, R. (2008). Consuming dark tourism: A thanatological perspective. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 574-595.
- Strange, C. ve Kempa, M. (2003). Shades of dark tourism: Alcatraz and Robben Island. *Annals of Tourism Research*, 30(2), 386-405.
- Subaşı, Ö. (2015). XI. yüzyılda Anadolu'da meydana gelen doğal afetler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (54).
- Topsakal, Y. ve Ekici, R. (2014). Dark tourism as a type of special interest tourism: dark tourism potential of Turkey. *Akademik Turizm ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 325-330.
- Varol, F. (2015). Hüzün turizminin Türkiye'de var olan potansiyeli üzerine kuramsal bir araştırma. *I. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators*. 28-30 Mayıs, Konya, Vol.3, 147-160.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Z., Yıldız, S. ve Aytemiz, L. (2015). Kara turizm, terör turizmi ve Türkiye potansiyeli. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 4(2), 390-407.
- İnternet Kaynakları**
- Çanakkale Kültür Turizm (2015). Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Eceabat. [URL: <http://www.canakkalekulturturizm.gov.tr/TR,70574/gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-parki-eceabat.html>] (Erişim 18 Ağustos 2015).
- Çanakkale Kültür Turizm (2015). Konaklama Tesisi İstatistikleri. [URL: <http://www.canakkalekulturturizm.gov.tr/TR,70507/bakanligimizdan-belgeli-konaklama-tesisi-istatistikleri.html>] (Erişim 18 Ağustos 2015).
- Çanakkale Şehitlik ve Anıtlar Gezi Haritası (2015). [URL: <http://gytmp.milliparklar.gov.tr/gelibolu/AnaSayfa/SehitlerHaritasi.aspx?sflang=tr>] (Erişim tarihi: 05 Aralık 2015).
- Dark Tourism (2015), Top 10 Dark Tourism Sites. [URL: <http://www.dark-tourism.com/index.php/usa/18-main-menus/mainmenussubpages/619-list-of-top-10-most-popular-dark-tourist-sites>] (Erişim 18 Ağustos 2015).
- Galipoli-1915 (2015). [URL: www.gallipoli-1915.org] (Erişim 18 Ağustos 2015).
- Tursab (2015). [URL: <http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler>] (Erişim 18 Ağustos 2015).

Extensive Summary

Dark Tourism: The Experiences of Foreign Tourists Visiting the Gallipoli Peninsula Historical National Park

Dark tourism has come to mean travels that are undertaken and are therefore fuelled by the desire to visit places where tragedies are known to have taken place (Albayrak, 2013: 68). Dark tourism has therefore become an effective tourism tool utilizing an abundance of existing sites such as: A myriad of historical buildings that are remnants of bygone eras, graveyards be they real or symbolic as well as an array of war memorials that happen to be of significant appeal (Stone, 2006: 145). Some other examples of such places of interest are; battle fields (Gallipoli), death camps (Auschwitz Work Camp), areas where mass killings have taken place (Cambodian killing fields), infamous sites of murder (the place in Soham/England where two 10 year old girls were murdered in 2002), museums in which weapons of mass killings and destructions are on display (Royal Military Museum in Leeds) (Stone, 2006:145-146). Turkey has been a witness to the trials and tribulations in different segments of her society at various times in history. One of the richest lands in terms of history and culture in the world is known as Anatolia and geographically

speaking at different times the populace has engaged in fights over a multitude of reasons; freedom, dominance, religion and politics to name but a few and because of that much blood has been spilt. (Subaşı, 2015: 519). Some significant attractions for Dark tourism in Turkey can be listed as Sinop Prison, Gallipoli battlefield, the area in which the August 17th Earthquake took place, Dolmabahçe (Kozak and Bahce, 2012: 155), Baskomutan Historical National Park, Anitkabir, Ulucanlar Prison and Iğdir Genocide Memorial Museum (Varol, 2015). In Turkey, the historical battle ground that has been most visited is the Gallipoli Peninsula Historical National Park (Topsakal and Ekici, 2014, 328). This area, which covers 33,490 square hectares, was declared a National Park in 1973. The War of Gallipoli was one of the greatest wars of WWI that was fought between the Allied Forces and the Ottoman Empire. After the war, it was estimated that more than 250,000 soldiers on the Turkish side and a similar number on the other side had perished; thus the area occupies 56 national monuments and martyrdom memorials in addition to 35 foreign graveyards and monuments (Canakkale Kültür Turizm, 2015).

In this paper, dark tourism experiences of foreign tourists visiting the Gallipoli Peninsula Historical National Park, which holds an immense historical significance as well as a rich dark tourism attraction, has been researched. Thus, the tourists' positive and negative experiences have been taken into consideration and beneficial data was produced for the private and public tourism planners, destination marketers and tourism businesses in mind in the hopes that this research would offer suggestions and recommendations which may help in furthering the development and enhancement of Gallipoli's dark tourism potential. The study's research population is composed of the local and foreign tourists visiting Gallipoli; however the research sample is consisted of foreign tourists visiting Gallipoli. The sampling methods utilized in this research are improbable and purposive sampling methods. Quota sampling (the foreign tourists visiting the Gallipoli Historical National Park with the help of a tour guide) and convenience sampling (the tourists staying at centrally located

venues) have been identified as the preferred methods in line with the goal of the research.

In this research, which has been designed as descriptive in type, the most appropriate techniques for the collection of data has been employed and qualitative research approach has been decided upon. The real objective of qualitative research is to provide the readers an in-depth analysis with regards to the research topic and to present opportunities where the readers can offer comments that illustrate their viewpoints (Yıldırım and Şimşek, 2011:55). To this end, in order to identify the participants' descriptive attributes and their dark tourism experiences henceforth, an interview form made up of 9 pieces of demographically designed questions and 4 pieces of standardized open-ended questions have been developed. The first three questions of the interview that is made up of standardized open ended questions, have been 'developed from the study of Bittner (2011) , Chang (2014) and Miles (2014), and the last question 'the role of tourism in obtaining social peace' was developed by the researchers. The range of the research is highlighted in order to demonstrate the experiences and thoughts of the tourists participating. In this research the data was collected between January 31st to July of 2015. After only a month, a total of 39 usable interview forms were analysed. The data analysis has been done using 4 gradual qualitative processes which were suggested by Strauss and Corbin (Yıldırım and Şimşek, 2011:253).

The findings of the research have been provided as tools for theoreticians and practitioners. Accordingly, the Gallipoli Peninsula Historical National Park has been designated as "darker" within the realm of existing categories based on Stone's work (2006) in the area of dark tourism where categories are defined as "darkest-darker-dark-light-lighter-lightest". Stone (2006) has thereby identified war as a "darker" category. The author has concluded that educational value of the "darker" areas are high whereas their infrastructure seems to be less developed compared to those areas that are recognized as "light and lightest". The participants were asked to first share the positive aspects of their dark tourism experiences in the study. From

the answers accumulated, it is noted that the participants' negative perceptions and prejudices with regards to Turkish people dissipated due in large extent to experience in dark tourism. Additionally, it is observed that the participants were left with positive impressions of the Turkey as well as her people and developed an affinity for the leadership and the vision her founder M. Kemal Atatürk. Consequently, it could be said that the participants experienced an overall benefit through learning and enhancing their knowledge base. This result does overlap with the studies of Bigley et al (2010), Bittner (2011), Kang et al (2012) and Chang (2014). The participants did specify the inadequacies in environmental arrangements, the lack of hygiene in certain areas and the insufficiencies in infrastructures and superstructures as part of the negative aspect of their collective experience.

In addition to these questions, the participants were encouraged to express their experiences in words and adjectives. This was inspired by the study performed by Miles (2014) and the answers to the question demonstrate that the participants go through many emotions simultaneously in the context of dark tourism. Some of the most oft-repeated adjectives were "moving", "sorrowful" and "memorable". As far as the descriptive adjectives are concerned, the participants often repeated adjectives such as; "sincere people", "historical" and "beautiful city". It could be suggested that the emotional and sorrowful words reminded the participants of their sadness and pain, while historical and magnificent helped establish a sense of pride and joy. The last question the participants were asked was as to their thoughts of the extent of the role tourism plays in the enhancement of social peace. When the participants' answers are taken into consideration, it is noted that from their perspective tourism is deemed an important activity in achieving social peace. Furthermore, it could be said that dark tourism has been a factor in the rise of anti-war sentiments. Moreover, this research provides in part results and in turn makes suggestions to tourism practitioners and literature thereof. Accordingly, the major burden for the public institutions and tourism industry are environmental arrangements such as; provision of proper signage and directions in more places and

in various languages, keeping a clean environment, protection of the natural habitat and taking environmental precautions as to not allow construction where it may interfere with nature. Gallipoli is considered a dark tourism destination that enjoys a high degree of awareness both nationally and internationally. Consequently, there are many innovations that could be implemented to better develop destinations through branding and marketing efforts. For instance, it is observed that the foreign tourists who participated in the research were greatly affected by the words of Mustafa Kemal Ataturk pertain to the ANZAC soldiers, which are displayed only in Gallipoli's Anzac Bay. Hence, it could be of some benefit to display these words in various parts of the city like Kilitbahir and Eceabat ferry piers. Additionally, it would be conducive to create a marketing strategy to increase demand of psychological experience of the tourists both in the national and the international arena.